

E. du Perron Genootschap

EdPG-secr. C. van Schendel, Keizersgracht 802-III, 1017 ED Amsterdam
Telefoon: 020 622 43 22 Email: info@edpg.nl Website: www.edpg.nl

Nieuwsbrief 1 oktober 2007 – Jaargang 14, nummer 2

Najaarsbijeenkomst

Op *zaterdag 17 november* zijn we opnieuw welkom in de fraaie bibliotheek van advocatenkantoor Bosselaars & Strengers, Arthur van Schendelstraat 740, Utrecht. Dit ligt niet ver van het Centraal Station (zie de routebeschrijving). Aanvang: 14.00 uur.

Programma:

- Kees Snoek spreekt over E. du Perron en Willem Elsschot
- Sylvia Willink-Quiël wordt door Kees Snoek geïnterviewd over Carel Willink en E. du Perron.

Na de discussie is er gelegenheid tot napraten bij een mooi glas wijn.

Mededelingen van het bestuur

- Ons bereikte het treurige bericht dat op 8 juni jl. de bekende Amsterdamse antiquaar Max Schuhmacher is overleden. Hij was lid van ons genootschap. Enkele dagen voor zijn dood heeft het Letterkundig Museum de collectie autografen verworven die door Max en zijn zuster Wilma Schuhmacher is gevormd. Deze bevat brieven, handschriften, getypte stukken, foto's en tekeningen van meer dan 350 schrijvers, waaronder E. du Perron. Eerder trachtte het Du Perron Genootschap sponsors te vinden voor enkele brieven van Du Perron, zodat die in openbaar bezit zouden kunnen komen. Het is verheugend dat al dit bijzondere materiaal nu bij het Letterkundig Museum is terechtgekomen en voortaan voor iedere geïnteresseerde toegankelijk is.

- U ontving *Cahiers voor een lezer* nummer 26 met bijdragen van Cees Willemsen en Kees Snoek. Het jubileumnummer 25 – een extra dik nummer - zal dit najaar verschijnen: het bevat de teksten van de voordrachten op het symposium in Tilburg op 17 januari 2007.

- Op dit moment wordt onderzocht of er komend voorjaar - samen met de Association des Néerlandistes de la Belgique francophone et de la France (ANBF) - een studiedag over Du Perron gehouden zou kunnen worden in Gistoux, waar de Du Perrons van 1926 tot 1934 woonden. We houden u op de hoogte.

- De E. du Perronprijs 2007 wordt op woensdag 23 januari 2008 in Tilburg uitgereikt, tussen 15.30 en 16.15 uur, tijdens de jaarlijkse conferentie over jeugdliteratuur met ditmaal als thema: 'Is er meer tussen hemel en aarde? Over jeugdliteratuur, levensbeschouwing en filosofie'.

Verslag voorjaarsbijeenkomst zaterdag 28 april

Circa 25 geïnteresseerden, waaronder een aantal introducés, treffen elkaar in de Rode Zaal van het Letterkundig Museum in Den Haag, waar ditmaal aandacht wordt besteed aan meer of minder grote literaten en hun relatie met Du Perron.

De (korte) Jaarvergadering wordt door zestien leden bijgewoond.

1. Opening / Mededelingen / Ingekomen stukken

De sprekers Rob Groenewegen en Willem Maas en het nieuwe lid Anja Snaterse worden hartelijk verwelkomd. Bericht van verhindering is ontvangen van A. Bergsma, F. Bulhof, R. Storm, M. van der Wal. Er zijn nu 80 leden + 2 ereleden + 1 speciaal lid = 83 leden; 10 abonnees; 3 ruilabbonnementen. De website is onlangs bijgewerkt.

Op 22 mei organiseert SLAA een avond over Bart Slijpers biografie van J.C. Bloem.

Ingekomen zijn o.a.: KB.nl maart 2007; Over Multatuli 29(2007)58, waarin een gratis advertentie voor het EDPG en Kees Snoeks oratie 'Multatuli's beeld van Nederland'; catalogi van Schuhmacher waarin EdP handschriften waarvoor we sponsors zoeken.

2. Jaarverslag 2006 van de voorzitter en lijnen naar de toekomst

De voorzitter geeft een *tour d'horizon* van het EDPG in 2006-2007 (zie hieronder).

3. Financieel jaarverslag 2006 / Begroting 2007

Na een korte toelichting door Ad Rigters wordt het Jaarverslag goedgekeurd, de penningmeester gedechargeerd en de Begroting 2007 aanvaard.

4. Bestuurssamenstelling: voorstel herbenoeming Ad Rigters

Ad Rigters wordt voor twee jaar herbenoemd.

5. Wat verder ter tafel komt / Rondvraag / Sluiting

Dit najaar is er een cursus Indische letteren in Utrecht.

Rob Groenewegen attendeert op een onbekende brief van Du Perron aan A. Roland Holst en een portret van EdP bij Schuhmacher.

Cahier 26 wordt uitgereikt. Cahier 25 (Tilburg-nummer) wordt extra dik en verschijnt daarom later. Het fraai uitgegeven boekje Eddy du Perron, *François Charpèt* is voor de ledenprijs van € 11,- te koop: een aardig cadeautje.

Dan volgt het inhoudelijke gedeelte van de middag.

Rob Groenewegen, die gaat promoveren op zijn biografie van Jo Otten, spreekt over: 'Vriend of vijand? Jo Otten en E. du Perron'. Het contact tussen de - nu vergeten - auteur Jo Otten (1901-1940) en E. du Perron (1899-1940) is beperkt geweest. Du Perron moest weinig van Ottens werk hebben. Diens 'filosofie van het ogenblik' waarbij het pragmatisch vinden van vrijheid voorop stond, werd door Du Perron als 'smeerlapperij' afgedaan. Toch zijn er overeenkomsten tussen de twee schrijvers. Ze werden beide geïnspireerd door het Franse surrealisme en worstelden met de keuze tussen revolutie of berusting. Vanaf 1937 begonnen ze allebei over Multatuli te schrijven. Otten betoogde in zijn artikel *Machiavelli en Multatuli* (1939) dat machtsuitoefening bij Multatuli in dienst van de humaniteit gesteld werd. Daar was Du Perron het geheel mee eens. Dit had tot nader contact kunnen leiden, maar beiden overleden plotseling in de meidagen van 1940. Tot een vriendschap is het daardoor niet gekomen.

Wim Hartman, wiens *Goethe, de mens achter de mythe* eind februari verscheen, heeft bekeken wat de 'relatie' van E. du Perron en M. ter Braak met Goethe was. J.W. Goethe - het tegendeel van een vergeten auteur, die dan ook alles in het werk stelde om zichzelf als geniale figuur te promoten - blijkt maar weinig aandacht te hebben gekregen van Du Perron en Ter Braak. Ze zagen hem als een niet meer gelezen grote cultuurdrager, een onvermijdelijke naam in rangordes van genieën, maar niet als een schrijver die betekenis voor ze had.

Willem Maas heeft als onderwerp 'Jacques Gans en E. du Perron'. Maas publiceerde in 2002 de biografie van Jacques Gans en in 2007 *'Als het moet, alleen tegen de hele wereld'. De briefwisseling tussen Jacques Gans en E. du Perron 1933-1936*. In 1933 leert de dan communistische activist Gans (1907-1972) in Parijs de wat oudere Du Perron kennen, na het schrijven van een stuk tegen diens artikel in Forum 'Flirt met de revolutie'. Al gauw raken ze bevriend. Gans is ervaren in de praktische politiek. Du Perron, die zich juist in communisme en fascisme verdiept, wordt zijn mentor als schrijver en helpt hem aan werk. In de 43 brieven is de ontwikkeling van hun denken over de politiek te volgen. Als Du Perron in 1936 naar Indië vertrekt, is de vriendschap bekoeld. Gans is niet de opvolger van Bep geworden als Parijs' correspondent voor Het Vaderland. Later heeft Gans - inmiddels medewerker van De Telegraaf geworden - zich overigens positief uitgelaten over Du Perron, die zich van 1933-36 over hem ontfermde.

Daarna kan men de boeken van Willem Maas, Wim Hartman en Eddy du Perron inzien en kopen. Met een mooi glas wijn van EDPG-sommelier Manu van der Aa praten we na over deze bekende, onbekende en miskende schrijvers.

CvS

Des voorzitters jaarverslag 2006-2007

Bij de vorige algemene ledenvergadering werd nog gewag gemaakt van de mogelijkheid om het E. du Perron Genootschap deel te doen uitmaken van een nog op te richten Interbellum Cultuur Club, maar de belangstelling voor Du Perron zelf vertoont een zodanige curve dat het vooralsnog niet urgent is om wijdere cirkels te gaan trekken. Wel hadden de voordrachten van de laatste tijd al een sterk interbellumkarakter: op de voorjaarsbijeenkomst van 2006 sprak Wim Hazeu over de relatie Du Perron - Vestdijk en ikzelf over Du Perron en Malraux in het licht van hun fascinatie voor het Oosten, op de najaarsbijeenkomst in Utrecht liet Wim Hazeu zijn licht schijnen op de relatie Du Perron - Slauerhoff, terwijl Mathijs Sanders de naoorlogse receptie van Du Perron als belangrijk auteur van het interbellum besprak. Vandaag krijgen we het een en ander te horen over de relatie van Du Perron tot Jo Otten en die tot Jacques Gans.

Natuurlijk zijn er ook andere aspecten in leven en werk van Du Perron die nader geëxploreerd kunnen worden, zoals zijn affiniteit met de achttiende eeuw en de encyclopedisten, ook wel 'de Franse moralisten' genoemd, zijn voorkeur voor meer Franse schrijvers die hij gretig heeft gelezen zoals

Stendhal, Gérard de Nerval en Prosper Mérimée, voorts zijn betrekkelijke afkeer van de waarden van de negentiende eeuw, 'cet âge postiche' (die onechte eeuw), en ten slotte zijn gevoelig in het leven staan als twintigste-eeuwer. Wat heeft Du Perron ons, als inmiddels éérentwintigste-eeuwers, nog te zeggen? Een antwoord op deze vraag kan misschien gezocht worden in de doelstellingen van de E. du Perronprijs, in 1986 op initiatief van de gemeente Tilburg en de Faculteit Communicatie & Cultuur van de Universiteit van Tilburg ingesteld ter bekroning van mensen of instellingen die zich door middel van een actieve bijdrage aan de cultuur verdienstelijk hebben gemaakt voor de bevordering van wederzijds begrip en een goede verstandhouding tussen de in Nederland woonachtige bevolkingsgroepen.

Het bestuur van het E. du Perron Genootschap meende vorig jaar dat het hoog tijd was om contact te leggen met de jury van de E. du Perronprijs. Uit dit eerste contact zijn allerlei initiatieven voortgevloeid. Allereerst werd op het jaarlijkse Tilburgse symposium over jeugdliteratuur en -cultuur - op 17 januari 2007 - een van de parallelsessies gewijd aan Du Perron. Drie sprekers traden op: ik sprak zelf over Du Perron als Indische jongen en Europees intellectueel, Piet Mooren ging in op de geschiedenis van de E. du Perronprijs en Kader Abdolah, bekend schrijver van niet-Nederlandse afkomst, behandelde Du Perron zoals hij hem heeft geroken uit zijn brieven en werk.

Ten tweede vond er een debat plaats tussen een aantal laureaten van de prijs over de multiculturele samenleving, waarbij citaten uit het werk van Du Perron als kapstok werden gebruikt.

Ten derde werd het symposium opgeluisterd door de presentatie van een speciale uitgave, die gezien het karakter van het symposium lag op het vlak van de jeugdcultuur. Dit was het boekje *François Charpêt en andere beeldverhalen & 8 bladwijzers*. Wij zijn blij dat Alain du Perron toestemming heeft gegeven tot het reproduceren van de kindertekeningen en beeldverhalen van zijn vader. De uitgave werd mede dankzij de prachtige verzorging van uitgeverij De Buitenkant een groot succes, met aandacht in *de Volkskrant*, *NRC-Handelsblad* en *Het Parool*. Bovendien zal er nog een presentatie plaatsvinden van de uitgave, en wel op 20 mei om 19.00 uur, op de Pasar Malam in Den Haag.

Verder is er contact geweest met het Maison Descartes over de mogelijkheid om daar een avond te houden gewijd aan de relatie van Du Perron met bevriende Franse schrijvers als André Malraux, Pascal Pia en Louis Guilloux. Ook ben ik benaderd door een Belgische hoogleraar die woont in het dorp Chaumont-Gistoux en bevriend is met de huidige bewoner van het kasteel van Gistoux, le notaire Jamar. Beiden zouden geïnteresseerd zijn in een bijeenkomst die in het teken zou staan van Gistoux en Du Perrons Belgische contacten. Over beide ideeën hoop ik later meer te kunnen zeggen.

Vandaag wordt het zesentwintigste nummer van *Cahiers voor een lezer* gepresenteerd, een nummer met een sterk Russisch karakter. Mijn dank gaat wederom uit naar de redactie en naar Hilde van Loveren en haar moeder, die alle exemplaren met particuliere toewijding hebben ingenaaid. U zult zich afvragen wat er met nr. 25 is gebeurd, want dat is nog niet uitgekomen. Dit komt omdat nr. 25 een jubileumnummer is, waarin de lezingen van het Tilburgse symposium zullen worden opgenomen. Het zal dan ook een extra dik nummer worden, dat op een andere wijze geproduceerd moet worden dan gewoonlijk. U houdt dit dus tegoed!

Gezien de vele ideeën en initiatieven meen ik dat we de toekomst van het E. du Perron Genootschap met vertrouwen tegemoet kunnen zien. Ik dank de leden voor hun trouw en de bestuursleden en sprekers voor hun inzet.

Kees Snoek, 28 april 2007

Publicaties

- Bart Slijper, *Van alle dingen los. Het leven van J.C. Bloem*, Amsterdam/Antwerpen: Uitgeverij De Arbeiderspers, 2007. (passim over Du Perron).
- Kees Snoek, 'Entre l'Indonésie et l'Europe occidentale. Le cas d'Eddy du Perron.' In: *Études Germaniques*, 62e année, Janvier-Mars 2007, n°. 1, p. 67-74.
- Kader Abdolah, 'Een gouden handdruk voor Du Perron.' In: *Zacht Lawijd. Literair-historisch tijdschrift*, jrg. 6, nr. 3, april-mei-juni 2007, p. 24-27. Met een inleiding van Kees Snoek, p. 23-24. Voordracht op 17 januari 2007 in Tilburg op het symposium 'Oordelen op maat' als een van de aan Du Perron gewijde sessies.
- Mathijs Sanders, 'De houdbaarheid van een polemist. E. du Perron en de literaire kritiek na 1945'. In: *Zacht Lawijd. Literair-historisch tijdschrift*, jrg. 6, nr. 3, april-mei-juni 2007, p. 28-49. Voordracht voor het E. du Perron Genootschap op 4 november 2006.
- Kees Snoek, 'De receptie van Du Perrons *Het land van herkomst* in het Franse taalgebied'. In: *Kunsttijdschrift Vlaanderen*, jrg. 56, juni 2007, p. 155-158.
- Les années trente: des Indes néerlandaises vers la République d'Indonésie. Themanummer van *Le Banian* 2007, nr. 3, 204 p. Met o.m. bijdrage van Kees Snoek over Sutan Sjahrir.

In de pers

Over *Charpèt*:

- Hans Renders, De lijken rollen over het dek bij Du Perron. *Het Parool* 26 februari 2007.

- Adrienne Zuiderweg, Recensie. *Neder-L* no. 0707.b (31 juli 2007) (zie www.Neder-L.nl en hieronder)

Over *Farce*:

- Aankondiging in *Mededelingen van het Centrum voor Documentatie & Reëvaluatie* 4(2007)93 (14 mei).

Varia

Graa Boomsma, "Bang voor dode moeder" (bespreking van: Donald Antrim, *Het leven nadien*). In: *De Groene Amsterdammer*, 25 mei 2007. Graa Boomsma begint zijn recensie als volgt:

"In Nederland is E. du Perrons 'autobiografische roman' *Het land van herkomst* (1935) nog steeds het beste voorbeeld van een genre dat in de Amerikaanse literatuur door veel meer schrijvers wordt beproefd: de memoires. Ik noem slechts William Styron en Philip Roth als veteranen die binnen hun oeuvre werk hebben gemaakt van het persoonlijke gedenkschrift, van levensherinneringen waarin familiedrama's of gezinsgeheimen met schrijfbambities verweven raken."

Adrienne Zuiderweg, Recensie van Eddy du Perron, 'François Charpèt en andere beeldverhalen & acht bladwijzers', verschenen in *Neder-L* no. 0707.b (31 juli 2007) (zie www.Neder-L.nl)

'Zoo waar ik Charpèt heet' of 'Pank! Ook Charpèts pistool knalde'

Dachten we met de verschijning van 'E. du Perron. Het leven van een smalle mens' (2005) alles over Du Perrons leven te weten, dan blijkt biograaf Kees Snoek nog een verrassende ontdekking in petto te hebben. Mede dankzij mr. A.E. du Perron beschikken we nu ook over vijf beeldverhalen geschreven en getekend door de twaalfjarige Eddy. Mogelijk maakte hij ze in Balekambang (Java's zuidkust) of in 'zijn kantoortje' op Meester Cornelis. De eerste twee beeldverhalen, eigenlijk strips *avant la lettre*, zijn titelloos (respectievelijk 20 en 24 tekeningen). Drie andere hebben wel een titel: 'De vier avonturiers op avonturen uit' (30 tekeningen), 'De Zeerovers Cleveland en Bunce. En nog 50 matrozen. Hun vijanden zijn Mourdant en 80 mannen. Een serie' (46 tekeningen) en 'François Charpèt, de jonge Fransche adelborst, in dienst der Engelschen, door Ch.E. du Perron'. Alles in een schrift en kasboek vastgelegd. Voorts tekende Eddy acht dappere mannen in voor hun landaard typische kleding en gaf hen evenzo typische namen.

'François Charpèt, de jonge Fransche adelborst' is een compleet beeldverhaal, dat de spannende avonturen van een dappere Franse adelborst vertelt, in keurig handschrift geschreven en met vijftien ingekleurde tekeningen geïllustreerd. Het opent met een gevecht tussen de Engelse kruiser 'Paragon' en het piratenschip 'De Raaf'. De Engelse kapitein lost de benarde situatie listig op, maar kan niet voorkomen dat François Charpèt gewond raakt. De adelborst herstelt en dankzij diens slimme optreden in de volgende reeks gevechten verslaan de Engelsen bij Duinkerken de Fransen. Vermoedelijk had onze Fransman Charpèt een appeltje met zijn landgenoten te schillen, maar hij blijkt niet onschendbaar. In een gevecht met de Franse kruiser 'Mendoza' worden hij en zijn maten gevangen genomen. Eind goed, al goed. Ze weten te ontsnappen en enteren dit vijandelijke schip en dopen het om tot 'Zwaluw'. Charpèt wordt de nieuwe kapitein. Dit beeldverhaal is doordrenkt van navale heroïek. Er wordt flink op elkaar ingehakt en geschoten. Kreten als 'Houd moed', 'Dat zal niet ongebroken [wroken?] blijven' en 'Sterf' spetteren van het papier met Charpèt als grote held.

De plot van 'François Charpèt' is gebaseerd op de avonturen van 'Jack Rustig, door Kapitein Marryat' (1890). Eddy las het al op zevenjarige leeftijd en vond het zo spannend dat hij er 's nachts niet van kon slapen, voortdurend denkend aan de muiters die aan de haaien probeerden te ontkomen, maar werden opgegeten. De zee op de gravure bij dit verhaal kleurde hij bloedrood. 'Jack Rustig' is de Nederlandse vertaling van 'Mr. Midshipman Easy' (1836) van de toentertijd bekende Engelse kapitein-schrijver Frederick Marryat (1792-1848). Eddy leefde zich volledig in de krijgshaftige wereld van 'Jack Rustig' in en wilde maar wat graag een ferm vechtende adelborst zijn. Zijn fanatisme won het van zijn vaders schampere opmerkingen, dat hij niet tegen bloed kon en altijd zeeziek was. Jaren later, in september 1939, bekeek Du Perron met zijn vrouw Elisabeth de Roos op hun reis van Indië naar Nederland in Port Saïd de verfilming van Marryats boek.

'François Charpèt, de jonge Fransche adelborst' en de andere beeldverhalen zijn Du Perrons vingeroefeningen. Zoekende naar het goede en het kwade in de mens bewonderde de jonge Eddy persoonlijkheden. Marryat - die Napoleon op zijn sterfbed tekende - had karakter, zo ook diens held 'Jack Rustig'. De schrijver in spe identificeerde zich met hen en creëerde zijn helden: 'De Zeerovers Cleveland en Bunce' en 'François Charpèt'. De basis voor Du Perrons pleidooi in het tijdschrift 'Forum' voor het ventisme was daarmee toen gelegd. Du Perrons beeldverhalen zijn goed bezorgd verschenen in het tijdschrift voor de boekliefhebber, 'Uitgelezen boeken', als 'Eddy du Perron, François Charpèt en andere beeldverhalen'. Behalve de vijf beeldverhalen krijgt de lezer ook de acht heldhaftige mannen als bladwijzer cadeau. 'François Charpèt' en de andere dappere zeehelden verdienen mijns inziens ook een plaats op de boekenplank, naast 'Het land van herkomst' en 'Scheepsjournaal van Arthur Ducroo'.

Adrienne Zuiderweg

[p. 5 recensie Renders in Het Parool, als fotokopie]

[p. 6 routebeschrijving Utrecht]